

TE-palvelut | tjänster
services

Kiddâ pargoelimân

te-palvelut.fi

Kiddâ pargoelimân TE-palvâlusah tuu kiävtust

Uusah-uv pargosaje? Halijdâh-uv molsođ tááláá pargosaaheed mielâsub pargosajan? Smietah-uv, maggaar laseškovlim tarbâšâh, vâi peesah pargoelimist ovdâskulij? Lah-uv smiettâm riemmâđ irätteijen? Tarbâšâh-uv áámmátlâš vajoidittem pargoelimist piergim várás?

Pargo- já iäláttâspalvâlusah (TE-palvâlusah) fáállih valjeest tiäđu já mättim iäláttâsâin, pargosoojijn, škovliimist, hárvuttâlmist já iirâtmist kuátuenâmist já olgoenâmjijn. Puávtáh kevttiđ mii viermipalvâlusâid, suáittiđ vâldikodálijd palvâlusnumeráid tâi puáttiđ TE-toimâttâhân savâstállâđ persovnlávt, ko lah vâridâm toos ääigi.

**Tiätu suomâkielân já
ruotâkielân čujottâsâst**
www.te-palvelut.fi

Koolgah leđe aktiivlâš – keevti mii maangâpiälâsijđ palvâlusâid

Lah-uv pargoost, pargottem, oppâmin, päci-
min pargottemin tâi maccâmin pargoelimân?
Aalgât pargoucâmâđ TE-toimâttuvâst.

**Aalgât pargoucâmâđ
čujottâsâst**
www.te-palvelut.fi

Ravvip já valmip pargo-occeid pargoucâ-
mist. Uuccâp já faallâp tunjin hiäivulijđ par-
gosoojijđ. Irâttâs vuáđudem vuávâjeijee
išedeh TE-toimâttuvâi lasseen kuávluliih
irâttâspalvâlusah.

Aalgât pargoucâmâđ Persovnáššigâs Jiejjâs
ášâstállâm (Henkilöasiakkaan **Oma asiointi**)
-viermipalvâlusâst, já talle tuu tiäđuh láá tál-
lân mii kevttimnâál ko uuccâp pargoadeleijei
hiäivulumos pargee. Aalgât pargoucâmâđ
viermist – kaavnah jotelubboht jieijâđ
tarbâšem palvâlusâid maid tun tarbâšâh.

Keejâ pargosoojijđ neetist

Mii viermisijđoin kaavnah Suomâ vijđâsu-
mos pargosoojij uuccâmpalvâlus. Ávus par-
gosajeh (**Avoimet työpaikat**) -palvâlusâst
puávtáh uuccâđ pargosoojijđ eres lasseen
áámmátjuávhuh, päikkikode tâi almottâspeivi-
mere mielđ tâi kevttimâin säniuccâm.

Sajevahtâ (**Paikkavahti**) -palvâlussâin uázuh
tiäđuid ávus pargosoojijn njuolgist valjiimâđ
mielđ jo-uv šledgâpostâsâđ tâi mätkipuhe-
linsâđ.

Uáppásm ávus pargosoojjid já vääldi Sajeavaavta (**Paikkavahti**) kiávttusád. Ko uázuh tiáđu ávus pargosaajeest, te vääldi tállán ohtávuodá pargoadeleije. Jotteelvuotá lii valtti pargoucâmist.

Muštâl jieijâd mättimist CV-neetist

CV-neeti vievâst pargoadeleijeeh oceph mät-teid já pyehtih vääldi ohtávuodá tunjin njuol-gist, ko lah kuáđđám pargouuccâmal-mot-tásád mii palvâlusân.

Muštâl ánsuluvâttâlmist jieijâd mättimist, par-gohárjánmist, škovliimist já eres áášijn, moh láá teháliih ucâmâd pargo tááhust. Puávtáh kyeđđid almottásád meid nomâttein.

Pargouuccâmvalmim lasseet visesvuodá pargoucâmân

Tievâsmit já peivid pargouuccâmáiduidád uásálistmáin pargouuccâmvalmiimân.

Valmiimist mannoje čoođá pargouuccâm jieškote-uv uásisyergih, pargomarkkânij tile já pargoadeleije vuárdamušah sehe uápás-muvvoo pargouuccâm šledgâlâš kanavaid já piergásáid. Pargouuccâmvalmim lii válju máhđulâšvuotá hárjuttállâd pargouuccâm, vâi luhostuuččih jieijâd pargosahhiittâlmist.

Paargon olgoenâmáid

EEURES lii Euroop ekonomiakuávlv pargo-sirdempalvâlus. EURES-portaalist láá tiáđu EU-enâimij ávus pargosoojjin sehe pargo- já eellimtiileest. Portaalist kaavnah tiáđu meid pargeeldmist jieškote-uv enâimijn.

CV-netti iššeed pargosaje uázžumist.

Puávtáh meid kyeđđid CV:d portaal occeepaarikin, mast pargoadeleijeeh jieš-kote-uv kuávlust Euroop pyehtih uuccáđ hiäivulijd iävtukkásâid pargosoojjidis.

Lasetiäđu meid:

www.te-palvelut.fi/eures -sijđoin sehe puhelinpalvâlusah já **www.eures.europa.eu**

Pargoadelemvuávám ráhtoo oovtâst

TE-toimâttuv äššitobdee uápist pargoucâ-mist, savâstâl tuin pargouuccâm-tuoivuidád pírrá já árvuštâl tuu mättim.

TE-toimâttáh uárnee vuossâmuu sahhiittâl-lâm tuin kyevti oho siste jieijâd pargouuc-câm älgimist, peic jis tot lii tuu tile uáinust čielgásávt taarbâšmettum. Sahhiittállâm ornim kyevti oho siste pargouuccâm älgimist visásmi, et tuu tarbâšem palvâlus vuálgá jotelávt joton.

Palvâlusád väljejuvvoo tađe miel, maid tarbâšâh já moín pyeremusâht pyehtip tuárjuđ pargouázžumâd. TE-palvâlusah láá uárnejum palvâluslinjái miel. Palvâluslinjááh láá pargosirdem- já irättâs-palvâlusah, mättim ovdedempalvâlusah já torjum pargouázžum palvâlusah.

Pargo-occen almottâttâm ulmuin ráhtip oovtâst kyevti oho siste pargouuccâm älgimist pargouázžumvuávám, talle ko tot lii tárbulâš. Vuávámist suáppoje pargo-uuccâm ulmeh, tooimah já palvâlusah, vâi uázuččih pargo nuuvt jotelávt ko máhđulâš.

Pargoadelemvuávám tárhistuvvoo kuulmâ mánuppaje kooskâi meriáigásijn sahhiittâl-mijn.

Torvo pargotile rievđâdijn

Ko lah vaarâst luovâscelkkuđ pargoost tâi tun lah luovâscelkkum ekonomilâš tâi pyevtitlâš suujâi vuáđuld tâi ko tun lah luá-mudum tâi tust lii nuhâmin meriáigásâš pargokoskâvuotâ, te puávtáh uázžud pálhálâš rijnjâvuodâ pargo uuccâm várás. Ko uásálistáh pargouázžum ovdedeijee palvâlusâidân, te puávtáh uázžud pargottesvuodâhiäđu lop-tejum häämist.

Jis lah pargottem, te tust lii máhđulâšvuotâ finniđ sajanmáávsu pargo-sahhiittállâm-maadhiij mätki- já ijjâdem koloin. Pargottesvuodâhiäđu mäksee puáhtá miedettiđ jot-teemtorjuu (liikkuvuusavustus), jis pargo vuástávâldimist láá šoddâm pargomätki- tâi eres koloh tâi tun ferttiij varriđ uđđâ päikkikoodán pargo tiet.

**TTE-palvâlusah tuárju
pargokoskâvuodâ
nubástustilleest.**

Lasseet áámmátáidud tâi valjii aabâs uđđâ syergi

Jis smietah máttimâd ovdedem tâi áámmát lonottem, mij faallâp tuu tarbâšem tiäđuid škovlimmuulsâiävtuin, škovlim- já áámmát-suorgijn sehe oopâi ruttâdmist.

Puávtáh savâstállâđ škovlim- já pargo-muulsâiävtuinâd äššitobdein TE-toimâttuvâst tâi suáittiđ škovlimravviittuv vâldikodálâš puhelinnumerân. Kaavnah tiäđu meid viermist.

www.opintopolku.fi

www.ammattinetti.fi

facebook.com/koulutusneuvonta

**Maangâpiälásâš tiätu
škovliimist já ámáttijn
te-palvelut.fi -siijđoin já
TE-toimâttuvâin.**

Iše áámmátvaljiimân já karrieervuáváámân

TE-palvâlusâi äššitobdeepsykologeh išedeh tuu áámmátvaljiimist já karrieervuáváámist. Luáttámušlâš savâstálmij toorjân puáhtá kevttiđ pargo- já škovlimkeččálmijd sehe psykolooglâš hiäivulâšvuodâiskosijd. Puávtáh meid jieš árvuštállâđ muulsâiävtuidâd Áámmátvaljimsyergiohjelmáin adai ÁVS-ohjelmáin (AVO-ohjelma).

www.te-palvelut.fi/avo

Karrieervalmim

Karrieervalmiimist čielgâsmitáh áámmátvaljim- já karrieermuulsâiävtuidâd. Uázuh stivrim škovliimân ucáluumeest já pargoellimkiärgusvuodâidâd oovdedmist. Valmim olâšuttoo iänäáš juávkkuhámásâžžân, já talle uázuh torjuu stivreijeiei lasseen meid ulmuin, kiäh láá tuin siämmâásullásâš tiileest.

Škovliimáin uđđâ máttim

Pargoveimiškovlim

Pargoveimiškovliimáin puávtáh peividiđ jieijâd máttim tâi škovliidättâđ uđđâ suárgán. Pargoveimiškovlim lii uáivildum vuosâsajasávt paijeel 20-ihásáid pargottes ulmuid tâi ulmuid, kiäid áštá pargottesvuotâ. Uásálisteid nuuvtá škovlim uárnejeh áámmátlâš rävisolmoošškovlimkuávdááh, áámmátlâš oppâlájádâsah, ollâškoovlah já priivaat škovlimpalvâlusâi pyevtitteijeeh.

Áámmátláš pargoveimiškovlim lii iánááš uásild tuđhosulmásáš. Tast puáhtá čodáldittid vuáđu-, áámmát- tai spesi-aaláámmáttutkos tai tutkos uási. Ulmen puáhtá leđe meid olláškovlâoopâi loopân jođettem. Lasseen fálusist lii jotká- já tievâsmittemškovlim sehe irätteijeeškovlim toid, kiáh pieijih irättâstooimâ joton tai kuorátteleh taggaar. Meid rávisulm- u vuáđumáttááttâs puáhtá ornid, jis vuáđumáttááttâs oppâmere váilum lii iästun áámmátláš škovlim čodálditmân.

Ohtsâshaahâmškovlim lii pargoadelei- jee já TE-palvâlusâi äššitobdei oovtâst vuávám já haahâm pargoveimiškovlim. Enâmânvarreijeide uárnejuvoo páihástitemškovlim (ko-touttamiskou- lutus), mii oovded já tuárju uáppee máhđulâšvuodâid uásálistid syemmilâš ohtsâškoodán ton aktiivlâš jesânin.

Pargoveimiškovliimân puávtáh uuccâđ vier- miluámáttuvvâin tai uuccâmluámáttuvvâin, mon uážuh TE-toimáttuvâst.

Škovlimvahtâ-palvâlus (Koulutusvahti-pal- velu) vuolgât tiäđuid tuu tuáivum škovliimijn njuolgist šledgâpostásâd.

Jiešiävtuláš oppâm pargottesvuodâhiäđoin

Puávtáh kavnáđ mielâkiddiivâš škovlim, mii ij lah pargoveimiškovlim. Jiešiävtuláš oppâmist kalga sooppâđ TE-toimáttuvvâin ovdil oopâi älgim. Oopâi ääigist máksoo pargottesvuodâpeiviruttâ tai pargomarkkân- toorjá. Taan hiäđu máksim iähtun lii, et

- ▶ áruvštállâm mielđ oopâi tuárjum lasseet merhâsitteht máhđulâšvuodâid uážžuđ pargo

- ▶ oopah láá váldutoimâliih
- ▶ oppâm tuárjumist suáppoo pargo- uážžumvuávámist tai ton sajan rahtum vuávámist
- ▶ lah tiävdám 25 ihheed.

Jis oopâid ij pyevti tuárjuđ pargottesvuodâ- hiäđoin, puáhtá tust liijká leđe máhđulâšvuo- tâ uálgitoimâlâš oppâmân moonâthánáá pargottesvuodâhiäđu. Lasetiäđuid uážuh škovlimrađđiittásâst tai mii nettisijđoin.

Oppâsopâmušškovlim

Oppâsopâmušškovliimâin lii älkkee haahâđ áámmátlid vuáđutááiduid tai lase máttim. Oppâsopâmuš lii meriáigásâš pargosopâmuš, moos kuleh pargoost oppâm pargosaajeest já tiätupiälâsij amnâsij oppâm oppâlâjádâsâst. Pargoadeleijee máksá uá- pei pargoiehtusopâmuš miäldásii päälhi. Jis lah pargottem, puáhtá pargoadeleijee uuccâđ já uážžuđ TE-toimáttuvâst pälkkitor- juu.

www.opintopolku.fi

TE-palvâlusah algátteijee irätteijei

TE-toimáttáh rávvee tuu, ko vuávááh irättâs vuáđudem já tarbâšâh lasetiäđu irätteijeevuodâst sehe torjuu irättâs vuáđđudmân.

Starttâruudâin torvejuvoo irätteijee áigá- puátu irättâstooimâ jotonpieijâm- já vuáhâ- duttemmuddoost. Starttâruuttâ mieđettuvoo enâmustáá 12 mánuppajan, já tot occoo TE-toimáttuvâst. Eres kuávluliih irättâs-

palvâlusah fäällih algâtteijee irâtteijei maangâpiälâsijd ravvim-, toimâsaje- já eres palvâlusâid. Irâtteijeevuodâtâiduid puávtáh haahâđ já tievâsmittid škovlim vievâst, ko irâttâstooimâ jotonpieijâm já irâtteijeeškovlim lii máhđulâš ovtâstittid njebžilávt.

Huámmâš, et pargottes pargo-occen tun puávtáh valjid, uusah-uv starttiruudâ vâi pargottesvuodâhiäđu irâtteijeevuodâ neelji vuossâmuu mánuppaje ääigi. Jis tun algâttah irâttentooimâ jieijâđ pargottesvuodâ ääigi, te irâttestooimâ oles- já uálgiágásâšvuotâ ij árvuštâllu neelji vuossâmuu mánuppaje ääigi irâttâstooimâ älgimist. Pargottes pargo-occen tun finniim mainâšum ääigi pargottesvuodâhiäđu.

Luuvâ lase:

te-palvelut.fi > Työnhakijalle > Jos jäät työtömäksi > Työttömyysturva > Yrittäjä ja työttömyysturva.

Jis tun finniih puáđuid irâttâstooimâ keezild tai neelji mánuppaje ääigi, te tunjin máksoo heiviittâllum pargottesvuodâhiäđu. Lasetiäđu pargottesvuodâhiäđu mäksein: **www.kela.fi**, **www.tyj.fi**

TE-toimâttuvah sehe iälâttâs-, jotolâh- já pirâskuávdâáh (ITE-kuávdâáh) fäällih škovlim irâtteijen áigoid já irâtteijen jo tuáimeid. Lasetiäđu irâtteijeeškovlimfalâlduvâst uázuh viermist já ITE-kuávdâást.

Algâtteijee irâtteijei vuáđuravvim:
Yritys-Suomi-puhelinpalvâlus
0295 020 500

Ovtâstit irâttâstooimâ já irâtteijeeškovlim njebžilávt.

Toorjâ pargouázžumân

Pälkkitoorjâ

Jis jieđ jieš luhostuu uázžud pargo, puávtáh tiäđuštâllâđ TE-toimâttuvâst máhđulâšvuodâ peessâđ paargon, mast lii pälkkitoorjâ. Talle pargoadeleijei máksoo toorjâ tuu pälkkátumân.

TE-toimâttâh kuorâttâl ain miedettuvvoo-uv pälkkitoorjâ. Pälkkitorjum pargo kalga lasettiđ pargottes pargo-occee áámmátlâš mättim já ovdediđ pargo-occee pargouázžum pälkkitorjum pargo maņa.

Paargonvalmim

Jis tarbâšâh persovnlâš torjuu pargosaje ucâmist tai paargon sirduumist, te TE-toimâttuv pehti puávtáh uázžud paargonvälmeijee. Paargonvälmeijee puáhtá motomijn tilâlâšvuodâin tuárjuđ tuu oppâsopâmušškovliimist oppâmist. Siämmâst paargonvälmeijee tuárju meid pargoadeleijee.

Pargokeččâlem

Pargokeččâlem lii pargouázžum ovdedeijee palvâlus, mii uárnejuvvoo pargosajeest. Pargokeččâlem ääigi jieđ kuittâđ lah pargokoskâvuodâst pargokeččâlem uárnejeei.

Sierâlágánijd pargoid keččâlmáin puávtáh kavnáđ hiäivulii pargo- já škovlimmuul-sâiävtu, jis tust váilu áámmátlâš škovlim tai lah molsomin syergi tai áámmát.

Pargokeččâlem ulmen lii čielgiđ, kiäsut-uv syergi tâi áámmát tuu tâi ličij-uv ovdâmerkân irätteijeevuotâ tunjin hiäivulâs karrieer-muulsâiähtu.

Pargokeččâlmist čälgá meid lah-uv kiärgus maccâđ paargon, jis lah lamaš kuhháa meddâl pargomarkkânijn.

Pargokeččâlemsaje skáppoo TE-toimâttâh. Puávtáh meid jieš uuccâđ saje, mon TE-toimâttâh tuhhit. Pargokeččâlmist ráhtoo sopâmuš.

Rekrytistemkeččâlem

Tun puávtáh oovtâst pargodeleijien iävtuttiđ TE-toimâttâhân rekrytistemkeččâlem. Enâmustáá mánuppaje kukkosii keččâlem ääigi pargodeleijee puáhtá árvuš-tállâđ, maht tun heiviih ton paargon já pargo-siärvádâhân, maid sij fáállih. Keččâlmist ráhtoo sopâmuš.

Rekrytistemkeččâlem ääigi tun finniih pargottesvuodâhiäđu. Jis tun pálkkáattuuh siämmáid tâi siämmáásullâsijd pargoid maid keččâlih, te keččâlemäigi kepiduvvoo iskosääigist.

Áámmátlâš vajoidittem

Ko váddu tâi puácuvuotâ lii uási tuu eellim, te sáátáh tarbâšid pargosâd nubástusâid tâi sierânâs orniimijd. TE-toimâttuv faallâm palvâlusah tievâsmiteh täpitorme- já jotolâhtáhádâslâjádâsâi, pargoiláttâhlâjádâsâi já Aalmugiäláttâhlâjádâs ornim áámmátlâš vajoidittem.

www.vkk.fi

www.tela.fi

www.kela.fi

Pargottesvuodâtorvo

Ko pargottes pargo-occen uusah pargo tâi uásálistáh jieijâd pargouázžum ovdeidejee palvâlusâidân, te puávtáh uázžud áigápuáđud turviimân pargottesvuodâhiäđu. Pargottesvuodâhiäđuuh láá tienâspeivurut-tâ, vuáđupeivirut-tâ já pargomarkkântoor-jâ. TE-toimâttâh totká pargottesvuodâhiäđu uázžum pargovyeimipoolitlâš iävtuid já addel hiäđu mäksei pargovyeimipoolitlâš ciälkkámuš. Mäksee, ALL tâi pargottesvuodâkassa, totká eres hiäđu uázžum iävtuid.

Jis pargouázžum ovdedeijee palvâlusâst – pargouuccâmvalmim, pargosyergivalmim, pargovyeimiškovlim, škovlimkeččâlem já pargokeččâlem – lii sooppum pargouázžumvuávâmist, puáhtá palvâlus ääigist leđe vuoigâdvuotâ loptejum pargottesvuodâhiätun. Ton lasseen palvâlus ääigist máksoo kolosajanmáksu.

Lasetiäđuud pargottesvuodâtoorvon kullee aášijn uázuh mii viermisiijđoin sehe väldikodálâš palvâlusnummeerstân. Jieijâs ášástállâm (Oma asiointi) -viermipalvâlusâst puávtáh luuhâđ TE-toimâttuv adellem pargovyeimipoolitlâš ciälkkámušâid já västidiđ tunjin vuolgâttum čielgiittäspivdemáid. Jieijâd pargottesvuodâhiäđu tääsist, aktiivlâšvuotâiävtuin já pargottesvuodâhiäđu ucâmist tun finniih täärhib ravvuid jieijâd pargottesvuodâkassaast tâi Kelast.

www.kela.fi

www.tyj.fi

TE-puhelinpalvélusah

Persovnáššigás ravvim

0295 025 500

- ravvim TE-palvélusáin
- uápistem viermipalvélusái kiávtun
- stivrim palvélustáárbu miáldásásš palvélusán

Pargottesvuodátorvoravvim

0295 020 701

Škovlimravvim

0295 020 702

- facebook.com/koulutusneuvonta

Ruošákieläláš ravvim

0295 020 715

Русскоязычная консультационная служба

YRITYS-SUOMI- puhelinpalvélus irátteijen áikoid

0295 020 500

 Suomi.fi

www.suomi.fi/yritykselle

Suáitu hadde lii áššigás jieijás
operaattorsopámuš miáldásásš.

te-palvelut.fi

TE03 inarinsaame I.2018

24